

Ключові слова: інтелектуальна власність, комерційна таємниця, суб'єкт господарювання, майнові права, охорона комерційної таємниці, строки чинності права на комерційну таємницю.

Килимник І.І., Харитонов А. В. Правовая характеристика защиты коммерческой тайны, как объекта права интеллектуальной собственности.

Стаття посвящена дослідженню сучасного стану захисту комерційної таємниці, як об'єкта права інтелектуальної власності. В ній робиться висновок, що незважаючи на наявність в діючому законодавстві правового регулювання комерційної таємниці, режим її реалізації в суб'єктах господарювання далек від досконалості. Пропонується введення єдиного нормативного акту, присвяченого правовому регулюванню комерційної таємниці в Україні.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, коммерческая тайна, предприятие, имущественные права, охрана коммерческой тайны, сроки действия права на коммерческую тайну.

Kylymnyk I.I., Kharitonov O.V. Legal description of the protection of trade secrets, as an object of intellectual property rights.

This article is devoted to the study of the current state of protection commercial secrets as an object of intellectual property rights. It finds that in spite of the presence in the law of legal regulation commercial secrets, the mode of its implementation in the economic entities is far from perfect. Offered the implementation of a normative instrument on the legal regulation commercial secrets in Ukraine.

Key words: intellectual property, commercial secret, business entity, property rights, the protection of commercial secrets, the validity of the right to commercial secret.

Мігашук М.І.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУБ'ЄКТИВНОГО ПРАВА

УДК 347.121.2

В науці цивільного права було проведено ряд фундаментальних досліджень особистих немайнових правовідносин. Разом з тим, в них або взагалі не розглядали кореспонденцію, як особисте немайнове благо, або розглядали його лише на загальному рівні, або лише частково, а тому особливості даного об'єкта залишилися практично не розкритими. Відповідно, поза увагою залишився не тільки зміст суб'єктивного права, а й межі та способи його здійснення, форми та способи захисту.

Очевидно, що властивості (ознаки) об'єктів зумовлюють коло об'єктивно можливих і належних дій в межах суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, тобто їх властивості зумовлюють зміст суб'єктивних прав та обов'язків [1, с. 67] щодо кореспонденції. Наведене вказує на актуальність подібних досліджень. Тому встановлення поняття та визначення ознак кореспонденції, як об'єкта особистих немайнових прав є першочерговим завданням при дослідженні права на таємницю кореспонденції та метою цієї статті.

Кореспонденція, як об'єкт цивільного права, є новелою вітчизняного об'єктивного права, а тому, методологічно, рухаючись від загального поняття об'єкту цивільних прав, визначимо його окремі ознаки.

В юридичній літературі виказана слушна думка, що наука цивільного права, як і будь-яка інша, певним чином фіксує досягнутий на той чи інший момент часу рівень позитивного знання про свій предмет в системі базових категорій і понять, що слугують аксіомою для похідних концептуальних, теоретичних систем та практичних рекомендацій [2, с. 9]. Одним із способів такої фіксації є розробка та прийняття актів цивільного законодавства в яких отримує своє відображення досягнутий рівень позитивних знань [3, с. 38]. Тому, для розуміння об'єкта цивільного права необхідно звернутися до новітнього цивільного законодавства України.

Аналіз змісту цивільного законодавства України вказує на те, що в ньому розкривається поняття об'єкта через його об'єм, перераховуючи, у ст. 177 ЦК України, все те, що під ним розуміється. Цей перелік не є вичерпним, а тому постійно виникає потреба віднесення певного явища до об'єктів цивільного права. Для цього використаємо такий метод тлумачення норми права, як логічне перетворення та спрощення. Окреслені методи дозволяють привести вказану норму до такого вигляду: «Об'єктами цивільних прав є блага». Таке спрощення стає можливим, оскільки у статті такі поняття як речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, за допомогою об'єд-

нуючого сполучника «а також» приведені до більшої абстракції – «матеріальні і нематеріальні блага».

Отже, зі змісту ст. 177 ЦК України можна дійти висновку, що законодавець під об'єктом розуміє благо. Буквальне значення блага у літературній мові, розкривається як добро, все, що є добрим, корисним [4, с. 90], дає благополуччя, достаток та задовольняє потреби [5, с. 48]. При цьому літературне поняття благо, на думку С.О. Сліпченко, може бути приведено до наступного вигляду: благо – це все те, що об'єктивно існує та завдяки своїм корисним властивостям, здатне задовольняти потребу [6, с. 80–84]. Аналіз мовного поняття «благо» дозволяє вивести його характерні ознаки. По-перше, це явища об'єктивної дійсності що має корисні властивості. При цьому, користь розуміється як полегшення, допомога, підспір'я, покращення, вигода, благополуччя [4, с. 267]. По-друге, його корисні властивості та здатність задовольняти потреби мають бути усвідомлені людиною. По-третє, вони повинні знаходитися у межах досягнення особи.

В економічній теорії аналіз поняття «благо» найбільш повно та вдало провів Карл Менгер, який дійшов висновку, що все, що може задовольняти людські потреби є корисностями. Усвідомлення корисностей дає можливість їх свідомо використовувати, а тому перетворює їх на блага [7, с. 39–75]. Це розуміння блага в економічній теорії є загально визнаним.

Порівняння змістовного навантаження слова «благо», яке існує в економічній теорії та використовується його у літературній мові вказує на те, що вони співпадають. При цьому, економіка дає більш розгорнуте уявлення корисності. Зокрема, представники економічної теорії, одностайно стверджують, що корисність може бути і речовою, і не речовою [7, с. 39–75]. Філософія також містить подібні поняття [8, с. 55], які співпадають за змістом із попередніми.

Отже, у спеціальних не правових сферах знання під благом розуміють все те, що завдяки своїм корисним властивостям здатне задовольнити потребу людини та знаходиться у межах її досягнення. Разом з тим, базуючись на правилах граматичного тлума-

чення, необхідно зазначити, що словам та виразам слід приділяти значення, які вони мають у літературній мові або в спеціальній галузі знань лише тоді, коли немає ніяких підстав для іншої їх інтерпретації, коли законодавчий орган не дає їм іншого значення. Тому звернімося до чинного цивільного законодавства України.

Аналіз змісту ст. 177 ЦК України дає можливість дійти висновку, що термін благо для різноманітних видів об'єктів, застосовується в ній як узагальнюючий. Самі ж блага поділяються на два різновиди – матеріальні і нематеріальні. Зі змісту наведеної статті випливає, що за межами цієї пари (матеріальні та нематеріальні) блага, як об'єкти цивільних прав, існувати не можуть. Вказана пара містить у собі протилежні, взаємовиключні та вичерпні ознаки.

Зважаючи, на те що ознаки, за допомогою яких можна розрізнити нематеріальні блага чинне цивільне законодавство України не вказує, то спробуємо з'ясувати їх самостійно.

У Розділі III ЦК України представлено загальну концепцію нематеріального блага. Оскільки загальне містить у собі спеціальне, а спеціальне містить у собі окреме, то відповідно до законів логіки, загальне містить у собі окреме. Наведене дає можливість дійти висновку, що нематеріальні блага, місять у собі ознаки інформації, особистих немайнових благ, результатів інтелектуальної та творчої діяльності, а це вказує на те, що благо, як поняття містить в собі ознаки інформації, особистих немайнових благ і т. д. У свою чергу, кореспонденція входить до поняття «особисті немайнові блага», а значить, ознаки останнього можна визначити через ознаки особистих немайнових благ. Цей висновок створює можливість поширення загальних правових характеристик будь-якого окремого на загальне поняття блага і навпаки.

Загальними ознаками будь-якого блага, в т.ч. і нематеріального є корисність (здатність задовольняти потреби); усвідомленість (опанування) людиною корисних властивостей; об'єктивованість, тобто зовнішність по відношенню до свого носія [9, с. 30]; доступність до володіння або належність особі. Між тим, як справедливо відзначається у правовій літературі, об'єктами пра-

вовідносин ті чи інші блага є не в силу їх фізичних або природних властивостей, здатних задовольняти людські потреби, а тому, що норми права враховують ці властивості забезпечують можливість здійснювати або вимагати здійснення певних дій чи утримуватись від дій по відношенню до цих благ [10, с. 169].

Таким чином, під благом розуміється все те, що завдяки своїм корисним властивостям, здатне задовольнити потребу особи. Такі блага або вже належать останній, або доступні до їх володіння. Норми права, враховуючи здатність блага задовольняти потреби осіб, забезпечують можливість здійснювати або вимагати здійснення певних дій чи утримуватись від дій по відношенню до цих благ.

Розповсюджуючи на кореспонденцію, як об'єкт суб'єктивного цивільного права, загальне поняття об'єкта, можна прийти до висновку, що кореспонденція – це об'єктивоване зовні благо, яке завдяки своїм корисним властивостям, задовольняє потребу людини. Вона належить або здатна належати особі. Норми права враховуючи здатність кореспонденції задовольняти людські потреби, забезпечують можливість здійснювати або вимагати від суб'єктів здійснення певних дій чи утримуватись від дій по відношенню до цього блага.

Дане визначення створює можливість встановити зміст характерних ознак цього об'єкту.

Визначаючи корисні властивості відзначимо, що кореспонденція дозволяє людині приймати участь у соціальних зв'язках, це засіб спілкування, передачі інформації, інформаційних об'єктів. Її корисність також полягає у можливості персоніфікувати та індивідуалізувати осіб, які спілкуються між собою. Зміст чи вміст кореспонденції, та навіть сам факт її існування між особами, носять особистісний, а також інформаційний характер, тому що досить повно характеризують внутрішній світ особи, яка направила кореспонденцію та її адресата. Через емоційну та психологічну наповненість вона відображає індивідуальні риси не тільки особи яка її відправила, а й адресата, їх соціально-культурну, класову приналежність і т.ін. Кореспонденція начебто, з натури та «ві-

зуально» дає можливість зрозуміти, наскільки суб'єкт права на кореспонденцію глибоко, по-своєму, відгукувався на видатні та інші події, що відбувались в оточуючому їх соціальному макро- і мікрокосмі, як і чому вони дистанціювались від одних і з боєм чи радістю приймали інші, як під їх дією зовсім по-новому починали виражати себе і в особистісному, і в суб'єктно діяльному планах.

Таким чином, кореспонденція може бути корисною як для осіб, яких вона стосується, так і для третіх осіб. Отже, вказане благо, здатне задовольняти такі потреби як спілкування, індивідуалізація людини у суспільстві, об'єктивне відображення її індивідуальності, передача відомостей, відображення певній особі свого «Я».

Складність сприйняття природи об'єктів особистих немайнових правовідносин, і зокрема, кореспонденції, полягає в тому, що законодавець та теорія визнають їх суто особистими і немайновими, невід'ємними від особи, такими, що належать їй з народження та довічно, визначені законодавством як такі, що не мають економічного змісту (ч. 2 ст. 269 ЦК України) тощо. Немайновий характер особистих прав проявляється, як вказують деякі дослідники, в тому, що вони позбавлені економічного змісту [11, с. 8; 12, с. 34]. Відповідно до такої позиції стверджується, що особисті немайнові блага не можуть бути товаром та не можуть бути оцінені у грошах. Для таких правовідносин характерна безоплатність. Вони не можуть супроводжуватись майновим наданням (еквівалентом) з боку інших осіб [13, с. 13–14; 14, с. 8; 15, с. 9].

Разом з тим, про майновий зміст прав на кореспонденцію свідчить не тільки діюче цивільне законодавство, а й відносини, які дійсно складаються у суспільстві. Так, наприклад, частина кореспонденції Принцеси Діани (9 листів) була оцінена на аукціоні в розмірі 22000 фунтів стерлінгів. Особисті листи Марії Каллас до Арістотеля Онасіса – 20000 доларів, і т. і. У Франції на аукціоні за 2050 євро продано листи Жюльє Верна до Олександра Дюма сина [16]. Кореспонденція принцеси Уельської Діани (чотири листи), адресовані її няні, були продані більш ніж за 28500

фунтів стерлінгів на торгах аукціонного будинку ReemanDansie в Лондоні [17]. Касети з записом сімнадцяти хвилин любовних «розмов» Мадонни з автовідповідачем її колишнього бой-френда, любовні листи, декілька особистих факсів, адресованих йому ж, продавець – аукціонний будинок GottaHaveIt на Манхеттені – оцінив у суму близько 40000 доларів США [18].

Як можна бачити, кореспонденція здатна оцінюватися у грошах, тобто набувати властивості товару, розглядатися як товар. Це дозволяє приєднатися до позиції, висловленої у правовій літературі, відповідно до якої, нематеріальний характер особистих немайнових благ ще не свідчить про те, що вони взагалі не мають цінності [19, с. 13]. Прихильником наведеної позиції в Україні є С.О.Сліпченко. Він стверджує, що оборотоздатні об'єкти особистих немайнових правовідносин мають як особисту немайнову, так і майнову цінності [20, с. 312]. Очевидно, що до таких об'єктів відноситься і кореспонденція. Таким чином, кореспонденція це особисте немайнове благо, яке має особисту немайнову, та майнову цінності. Така властивість свідчать, що кореспонденція може розглядатись товаром, хоча й специфічним, і може оцінюватися у грошах.

Таким чином, базуючись на теорії благо та розповсюджуючи на кореспонденцію, як об'єкт суб'єктивного цивільного права, загальне поняття об'єкта, ми прийшли до висновку, що кореспонденція – це об'єктивоване зовні благо, яке завдяки своїм корисним властивостям, задовольняє потребу людини. Вона належить особі. Окрім особистої немайнової має і майнову цінність. Норми права враховуючи здатність кореспонденції задовольняти людські потреби, забезпечують можливість здійснювати або вимагати від суб'єктів здійснення певних дій чи утримуватись від дій по відношенню до цього блага.

Але спочатку з'ясуємо, що розуміє під кореспонденцією законодавець. Так відповідно до ст. 306 ЦК України, кореспонденція, як об'єкт особистих немайнових прав охоплює не лише звичні листи, але й прості, рекомендаційні та ділові листи, телеграми, телефонограми, телеграфні повідомлення, стенограми, радіогра-

ми, поштові картки, бандеролі, посилки, контейнери, дрібні пакети, мішки, перекази, телефонні розмови, повідомлення електронної пошти, пейджера, SMS-, MMS-повідомлення і т. д. [21, с. 514], які передаються або були передані телеграфом, поштою чи за допомогою інших засобів зв'язку, а також через комп'ютер [22] чи іншим шляхом (наприклад, через третіх осіб, за допомогою тварин, птахів тощо). При цьому, зовсім не обов'язково, щоб кореспонденція вмшувала в собі інформацію про обставини особистого життя фізичної особи. Це можуть бути й інші аспекти людської життєдіяльності або взагалі кореспонденція може містити виключно майнову цінність, наприклад, бандеролі [23].

В юридичній літературі інколи виказується думка, що об'єктом права на таємницю кореспонденції є таємниця, а не сама кореспонденція [24; 23]. З таким підходом тяжко погодитись. Таємниця – це лише правовий режим, що застосовується до відомостей, а не самі відомості. В англійській науковій літературі поняттю таємниця кореспондує поняття інформаційної приватності, яке містить у собі можливість особи контролювати збір та оборот відомостей щодо сфери її приватного життя [25, с. 25], визначати режим доступу до них. Розкриваючи таємницю кореспонденції особа змінює правовий режим (зникає режим таємності), сама ж кореспонденція залишається. В. І. Бобрик, справедливо зазначає, що таємниця – це не самі відомості, що містяться, наприклад, у кореспонденції, а їх режим. Причому таємниця встановлюється щодо тих відомостей, які стали відомими стороннім особам під час виконання ними службових обов'язків, надання послуг, виконання певної роботи або випадково [26, с. 37].

На завершення характеристики кореспонденції, як об'єкта особистих немайнових прав, потребує уточнення й твердження, що кореспонденція є матеріалізованим об'єктом [23], тобто представляє собою предмет матеріального світу. Зокрема зазначається, що це набір документів службового і неслужбового характеру (вхідних і вихідних) — листів, телеграм, повідомлень тощо; набір інформаційних матеріалів, що надходять до юридичних чи фізичних осіб або відправляються ними через засоби зв'язку —

газети, часописи, листи, повідомлення тощо [27]. Разом з тим, слово «кореспонденція» може вживатися в декількох самостійних значеннях. По-перше, як матеріальний носій. І подібне значення міститься в ст. 1 Закону України «Про поштовий зв'язок» [28]. Саме в такому значенні ст. 306 ЦК України кореспонденція визнається власністю. По-друге, оскільки кореспонденція – це спосіб спілкування, то в її основі лежить інформація (відомості) якою обмінюються суб'єкти. Саме на них може встановлюватись таємниця. За своєю сутністю, відомості (інформація) є нематеріальними, а тому їх сприйняття можливе лише за допомогою матеріальних носіїв. Матеріальний носій об'єктивує інформацію та призначений для фіксації, зберігання, використання та передачі змісту. Отже, зміст (вміст) кореспонденції – це відомості, якими обмінюються особи, а матеріальний носій є способом об'єктивації, обособлення змісту. Кореспонденція відокремлюється від фізичної особи (відправлювача, адресата) через матеріальний носій, який і встановлює визначеність змісту. За допомогою матеріального носія відбувається об'єктивація змісту кореспонденції, що дозволяє нематеріальному благу переходити від однієї особи до іншої.

Зроблені висновки вказують не тільки на потребу подальшого дослідження особливостей кореспонденції, як об'єкта особистих немайнових прав, а й на необхідність перегляду природи права на кореспонденцію, дослідження його змісту тощо.

1. Белов В. А. *Объект субъективного гражданского права, объект гражданского правоотношения и объект гражданского оборота: содержание и соотношение понятий* / В. А. Белов // *Объекты гражданского оборота : сб. ст.; отв. ред. М. А. Рожкова.* – М. : Статут, 2007. – 542 с.
2. Лапач В. А. *Система объектов гражданских прав в законодательстве России* : автореф. дис. докт. юр. наук. : спец. 12.00.03 / В. А. Лапач. – Ростов-на-Дону, 2002. – 21 с.
3. Слипченко С. А. *Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица*: моногр. / С. А. Слипченко. – Х. : ФОРМ Мичурина Н. А., 2011. – 336 с.

4. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. В 4 т. – Т. 1 / В. Даль. – М. : Русский язык. – 2000. – 699 с.
5. Ожегов С. И. Словар русского языка / С. И. Ожегов: [Под ред. Н. Ю. Шведовой]. – 16-е изд. испр. – М. : Русский язык. – 1984. – 797 с.
6. Сліпченко С. О. Поняття об'єкта цивільного права за ЦК України / С. О. Сліпченко // Право України. — 2007. – №12. – С. 80–84.
7. Менгер К. Основания политической экономии // Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Визер. – М., 1992. – 493 с.
8. Философский энциклопедический словарь / [авт. и составит. Свейников Б. Н.]. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 675 с.
9. Нохрина М. Л. Гражданско-правовое регулирование личных неимущественных отношений, не связанных с имущественными / М. Л. Нохрина. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс». – 2004. – 372 с.
10. Гражданское право Украины: [Учебник для вузов системы МВД Украины]: в 2-х ч. – Ч. 1. / Пушкин А. А., Самойленко В. М., Шишка Р. Б. [под ред. проф. А. А. Пушкина, доц. В. М. Самойленко]. – Х. : Ун-т внутр. дел. Основа. – 1996. – 193 с.
11. Устименко Н. В. Таємниці особистого життя людини та їх цивільно-правова охорона: автореф. канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. В. Устименко. – Х., 2001. – 18 с.
12. Синенко В. С. Гражданско-правовая защита личных неимущественных прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. С. Синенко. – Белгород, 2002. – 170 с.
13. Советское гражданское право / Под ред. В. А. Рясенцева. – М. : Юридическая литература. – 1975. – 346 с.
14. Малеина М. Н. Защита чести, достоинства, деловой репутации предпринимателя / М. Н. Малеина // Законодательство и экономика. – 1993. – № 24. – С. 18–22.
15. Чорнооченко С. І. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне існування фізичних осіб в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. І. Чорнооченко. – Х., 2000. – 18 с.
16. Раритетные письма великих людей выставлены на аукцион [Электронный ресурс] // Музейное пространство Украины. – Режим доступа : <http://www.prostir.museum/news/ru/detail?id=2644>.
17. Письма принцессы Дианы таки продали [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://bayki.com/info/84472>.

18. *Любовне послання отвергнутой Мадонны будут проданы в Нью-Йорке [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://5-l.net/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=1.*
19. *Малеина М. Н. Личныене имущественные права граждан: понятие, осуществление, защита / М. Н. Малеина. – М. : МЗ Пресс. – 2000. – 244 с.*
20. *Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів: моногр. / С.О.Сліпченко. – Х.: Діса плюс, 2013. – 532 с.*
21. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. – Т. 1. / за відповід. ред. О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 2005.– 832 с.*
22. *Бойко А.М.Комментарий к Уголовному кодексу Украины / А.М. Бойко, Л.П. Брич, В.К. Гришук, О.О. Дудоров, М.І. Мельник, А.А. Музыка, В.О. Навроцький, А.М. Ришелюк, М.І. Хавронюк [Електронний ресурс]. Юрисконсульт. Консультационно-правовой портал. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/kotkodeks/uk/81-uky/1847-163.html>.*
23. *Амірова Ю.В. Комментарий к Гражданскому кодексу Украины / Ю.В. Амірова, Н.В. Безсмертна, О.О. Бойко, Е.А. Бондар, Ю.В. Ващенко, Е.М. Грамацький, С.Д. Гринько, Н.О. Давидова, І.А. Діковська, І.О. Дзера, О.В. Дзера, С.П.Заворотько, Т.О. Коваленко, А.О. Кодинець, Н.С. Коровяковська, І.В. Кривошеїна, Б.К. Левківський, Р.А. Майданик, О.В. Михальнюк, В.В. Носік, Ю.В. Носік, В.Г. Олюха, О.О. Отраднова, Ю.Д. Притика, Л.І. Радченко, О.О. Рибачук, Є.О. Рябоконт, Р.Б. Сабодаш, Р.О. Стефанчук, І.Є. Томаров, В.В. Цюра, Н.В. Чередник [Електронний ресурс]. Юрисконсульт. Консультационно-правовой портал. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/kotkodeks/gk/79-gk/667-306.html>.*
24. *Статья 306. Право на тайну корреспонденции [Електронний ресурс]. Lex. Правовой портал. – Режим доступу: http://ukr-pravo.at.ua/index/pravo_na_tajnu_korrespondencii/0-1793.*
25. *Бобрик В.І. Особисте життя як об'єкт цивільно-правової охорони : моногр. / В.І. Бобрик ; Наук.-дослід. ін-т приват. права і підприємниц. АПрН України. – К. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. – 208 с.*
26. *Бобрик В.І. Цивільно-правова охорона особистого життя фізичних осіб : автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. І. Бобрик. – Х., – 2004. – 20 с.*

27. *Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hohlopedia.org.ua/Ekonomichna_entsyklopediya/page/korespondentsiya.4130.*

28. *Про поштовий зв'язок : Закон України від 4 жовтня 2001 р. – ВВРУ. – 2002. – № 6. – Ст. 39.*

Мігашук М. І. Кореспонденція як об'єкт суб'єктивного права.

Стаття присвячена дослідженню властивостей кореспонденції як об'єкта особистих немайнових прав. Автор вважає, що це нематеріальне, віддільне, об'єктивоване благо, яке здатне оцінюватися у грошах.

Ключові слова: кореспонденція, особисте немайнове благо, нематеріальне благо, об'єкт.

Мигашук М. И. Корреспонденция как объект субъективного права.

Статья посвящена исследованию свойств корреспонденции как объекта личных неимущественных прав. Автор считает, что это нематериальное, отделимое объективируемое благо, которое способно оцениваться в деньгах.

Ключевые слова: корреспонденция, личное неимущественное благо, нематериальное благо, объект.

Migaschuk M.I. Correspondence as an object of subjective rights

The article investigates the properties of correspondence as an object of moral rights. The author believes that it is intangible, inseparable, objective benefit that can be measured in money.

Key words: correspondence, personal non-property benefit, intangible benefit, facility.

Мирза С.С.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ У ПРАЦЯХ УЧЕНИХ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

УДК 340. 15: 347.0 (4/8)«19/20»

Постановка проблеми. Вагому частину української юридичної науки кінця ХІХ – першої половини ХХ століття складають цивільно-правові дослідження. Найбільш відомими вченими у цій галузі були Є. В. Васьковський, В. М. Гордон, О. М. Гуляєв, П. П. Цитович, Ю. С. Гамбаров, Г. Ф. Шершеневич, С. В. Пахман та інші науковці. Деякі з них проживали та займалися наукою ци-